

**Visie
passend onderwijs
VO 2020**

**Op weg
naar onderwijs
dat elke leerling
past!**

Dit kaartenboek is gemaakt door

 De ArgumentenFabriek

www.argumentenfabriek.nl

 september 2015

Inhoud

Anouk Mulder

Silvie Zonderland

Vormgeving

Leonie Lous

In opdracht van

Samenwerkingsverband VO

Amsterdam en Diemen

SAMENWERKINGSVERBAND VO
AMSTERDAM-DIEMEN

Drukwerk

SSP & Cliteur

Voorwoord door Ruth Kervezee

Hoe ziet het Amsterdamse passend onderwijs er in 2020 uit? Welke ambities willen we tegen die tijd gerealiseerd hebben? En met welke vraagstukken krijgen we in de tussentijd te maken? Dit zijn belangrijke vragen die we onszelf als bestuur van het Samenwerkingsverband VO moeten stellen.

In de afgelopen jaren hebben we in Amsterdam vol overtuiging en energie gebouwd aan passend onderwijs. De fundamenten liggen inmiddels stevig in de grond, het huis staat, en ook aan de inrichting is hard gewerkt. Maar welke aanpassingen zullen nodig zijn in de toekomst? Wat moet er bijvoorbeeld gebeuren met de bovenschoolse voorzieningen en hoe zorgen we voor een betere samenwerking tussen scholen en zorgpartners? Is een likje verf genoeg, gaan we het huis renoveren of is er nieuwbouw nodig? Om goed en weloverwogen beleid te kunnen voeren is het belangrijk dat we daarover nadenken.

Het ontwikkelen van een visie doe je niet alleen. Vandaar dat het Samenwerkingsverband VO een visietraject is ingegaan met een groot aantal mensen: vertegenwoordigers van scholen en besturen, de gemeente, Leerplicht, GGD en andere betrokkenen. Samen met al die bevlogen mensen zijn we, onder leiding van De Argumentenfabriek, tot interessante en verhelderende gesprekken gekomen. Want daar waar mensen met elkaar van gedachten wisselen ontstaan nieuwe inzichten, worden ideeën gevormd en monden ze uit in plannen.

Het resultaat van dit traject ligt voor u. Het beschrijft de voornaamste vragen, factoren en ambities die wij een plek willen geven in onze langetermijnvisie. Uiteraard is hiermee het gesprek over de toekomst van passend onderwijs niet afgerond en zijn nog lang niet alle complexe vraagstukken opgelost. We zullen hieraan blijven werken, ook samen met ouders en leerlingen, voor wie we het uiteindelijk allemaal doen. Het traject heeft ons een duidelijke richting, een stip aan de horizon gebracht waar we gezamenlijk naartoe kunnen werken.

Ruth Kervezee
Voorzitter bestuur Samenwerkingsverband

Het Samenwerkingsverband

Het Samenwerkingsverband Voortgezet Onderwijs Amsterdam-Diemen coördineert en ondersteunt scholen bij het organiseren van goed onderwijs en passende zorg voor iedere leerling. Sinds 1 augustus 2014 is het verantwoordelijk voor passend onderwijs in deze regio. Alle schoolbesturen voor voortgezet onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs (met uitzondering van cluster 1 en 2) in de regio Amsterdam-Diemen zijn in het Samenwerkingsverband vertegenwoordigd: onder het Samenwerkingsverband vallen 84 scholen in het voortgezet onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs. Het Samenwerkingsverband heeft een bestuur met zes leden en een uitvoeringsorganisatie met tien medewerkers.

Het Samenwerkingsverband heeft een aantal belangrijke taken. Zo stelt het een Ondersteuningsplan op waarin de afspraken staan die de schoolbesturen gemaakt hebben op het gebied van o.a. basisondersteuning, de procedures voor toelating tot het voortgezet speciaal onderwijs en de toewijzing van middelen aan bovenschoolse voorzieningen. Hiernaast maakt het Samenwerkingsverband afspraken met scholen over het terugdringen van het aantal schoolwisselaars en spant het zich in om de overstap van de basisschool naar het voortgezet onderwijs in goede banen te leiden. Via het Onderwijsschakeloket verwijst het Samenwerkingsverband leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte door naar

bovenschoolse voorzieningen. Ook zorgt het Samenwerkingsverband voor een goede samenwerking tussen scholen, bovenschoolse voorzieningen en de ketenpartners (gemeente, jeugdzorg, leerplicht).

Inhoudsopgave

Introductie

Voorwoord Ruth Kervezee	3
Het Samenwerkingsverband	5
Inleiding door De Argumentenfabriek	8
Passend onderwijs	10

De kaarten

Trends- en Factoren	11
Missie- en Ambities	14
Visie	19
Beslisagenda Samenwerkingsverband	22
Informatiekaart Bovenschoolse voorzieningen	24
Optiekaart Bovenschoolse voorzieningen	26
Opties voor Miranda	28

Bijlage

Mensen en organisaties die hebben meegedacht	30
--	----

Over de terminologie in dit boek:

'Zorg' wordt: 'ondersteuning'

Voor een leerling die hulp nodig heeft zijn meerdere termen in gebruik zoals 'zorgleerling' of 'rugzakleerling'.

In dit boek gebruiken we de term: leerling met ondersteuningsbehoefte. Deze ondersteuning kan op (een combinatie van) verschillende terreinen liggen: mentaal, fysiek, sociaal.

Inleiding door De Argumentenfabriek

Samen nadenken over de toekomst

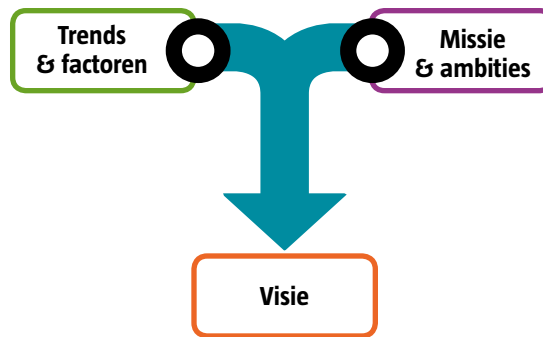
Sinds op 1 augustus 2014 de Wet Passend Onderwijs van kracht in geworden is het Samenwerkingsverband wettelijk verantwoordelijk voor passend onderwijs in het voortgezet (speciaal) onderwijs in Amsterdam en Diemen.

Het bestuur heeft dit moment aangegrepen om gezamenlijk een visie voor de lange termijn te ontwikkelen. Dat wil zeggen: voor het jaar 2020.

De Argumentenfabriek heeft dit denken begeleid. We hebben dit met inbreng vanuit verschillende belanghebbenden gedaan.

Denken volgens het visie-denkmodel

Bij het nadenken over de langetermijnvisie hebben we gebruik gemaakt van het visie-denkmodel. Dit biedt structuur aan het denken door uit te gaan van drie afzonderlijke, op elkaar voortbouwende en met elkaar samenhangende denkstappen te benoemen. Elk van deze denkstappen bestaat uit tenminste een vraag. We lichten elk van de drie stappen kort toe.

De drie stappen van het visie-denkmodel

Trends en factoren: de huidige situatie en verwachtingen voor 2020

Het startpunt in het denken is het in kaart brengen van de trends en factoren waar het bestuur rekening mee moet houden bij het nadenken over de langetermijnvisie. Wat is er nu én in 2020 gaande bij onder andere de VO-scholen, leerlingen, ouders, het PO, MBO, HBO en WO, zorgpartners, gemeente? Trends zijn bewegingen, factoren zijn vaststaande gegevens. Het gaat in deze denkstap om de neutrale observatie van de trends en factoren en (nog) niet om een beoordeling van de wenselijkheid hiervan.

Missie en ambities: gewenste realiteit voor 2020

De denkstap van de missie formuleert de 'stip op de horizon'. Deze hebben we vertaald naar twee concrete ambities. Hierbij hebben we ook gekeken naar de voorwaarden waaraan moet worden voldaan om deze ambities te kunnen realiseren.

Visie: voorwaarden om missie te realiseren

De denkstap van de visie gaat om de vraag wat er – gezien enerzijds de trends en factoren en anderzijds de beoogde missie - nodig is om de missie en ambities te bereiken. Dit lijkt op de voorwaarden om aan de concrete ambities te voldoen maar de visie kijkt verder. Het is het brede wensbeeld voor 2020.

Openstaande vragen

Bij de bespreking van de concept-visie van het bestuur met de leden van het Samenwerkingsverband in januari 2015 bleek dat er op een aantal punten verder overleg tussen de leden nodig is.

Deze punten hebben we – onder de titel Beslis-agenda – ook in dit boek opgenomen.

Over een van deze beslispunten, de vraag wat te doen met de huidige bovenschoolse voorzieningen, biedt dit boek vast voorwerk voor het denken. We hebben op een rij gezet wat de huidige bovenschoolse voorzieningen inhouden, we beschrijven drie opties voor de toekomst en maken dit concreet met een casus.

Werk aan de winkel!

De in dit boek beschreven langetermijnvisie is het wensbeeld van het bestuur. Door zijn wensbeeld voor 2020 te delen met alle relevante partijen die samenwerken om passend onderwijs te realiseren hoopt het bestuur te komen tot een gezamenlijke visie.

Het boek is dan ook bedoeld voor al deze organisaties. Dat zijn er in het landschap van passend onderwijs indrukwekkend veel, zoals: VO-, VSO- en PO-scholen, het MBO, HBO en WO, zorginstellingen, ouders, leerplicht, jeugdzorg, de gemeente, het samenwerkingsverband PO.

Wij wensen het bestuur en alle samenwerkingspartners toe dat dit boek zal inspireren tot passend onderwijs dat alle Amsterdamse V(S)O- leerlingen ten goede komt. Straks in 2020 en als het even kan eerder.

De Argumentenfabriek

Anouk Mulder en Silvie Zonderland

September 2015

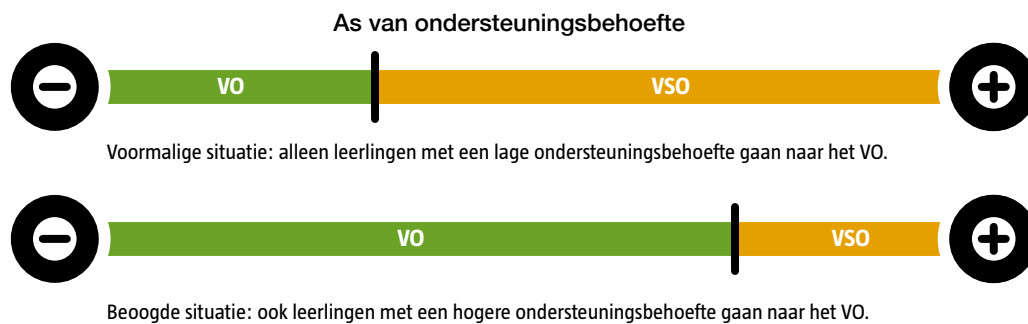
Passend onderwijs

Op 1 augustus 2014 is de Wet Passend Onderwijs ingevoerd. Het uitgangspunt van die wet is dat alle leerlingen een plek moeten krijgen op een school die past bij hun mogelijkheden. Ook leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben. Daarbij is het streven dat zoveel mogelijk leerlingen onderwijs volgen op een reguliere school; niet de beperkingen van leerlingen, maar juist hun mogelijkheden staan centraal.

In het plaatje hieronder is dit aangegeven via een denkbeeldige 'as van ondersteuningsbehoefte'. Meer leerlingen naar het reguliere VO, dus ook leerlingen die 'hoog' op deze as scoren (en dus veel ondersteuning nodig hebben).

Scholen hebben sinds de invoering van passend onderwijs zorgplicht: ze moeten ervoor zorgen dat iedere leerling die zich bij hen aanmeldt, een passende onderwijsplek krijgt. Dat kan zijn op de eigen school, of als deze niet de juiste ondersteuning kan bieden, op een andere school. In dat laatste geval gaat de school samen met de ouders op zoek naar een passende plek.

Om passend onderwijs goed te organiseren, werken schoolbesturen samen in regionale samenwerkingsverbanden. In heel Nederland zijn er ongeveer 150 samenwerkingsverbanden, het Samenwerkingsverband Voortgezet Onderwijs Amsterdam-Diemen is er daar een van.

Doelstelling Wet Passend Onderwijs: meer leerlingen naar het reguliere VO

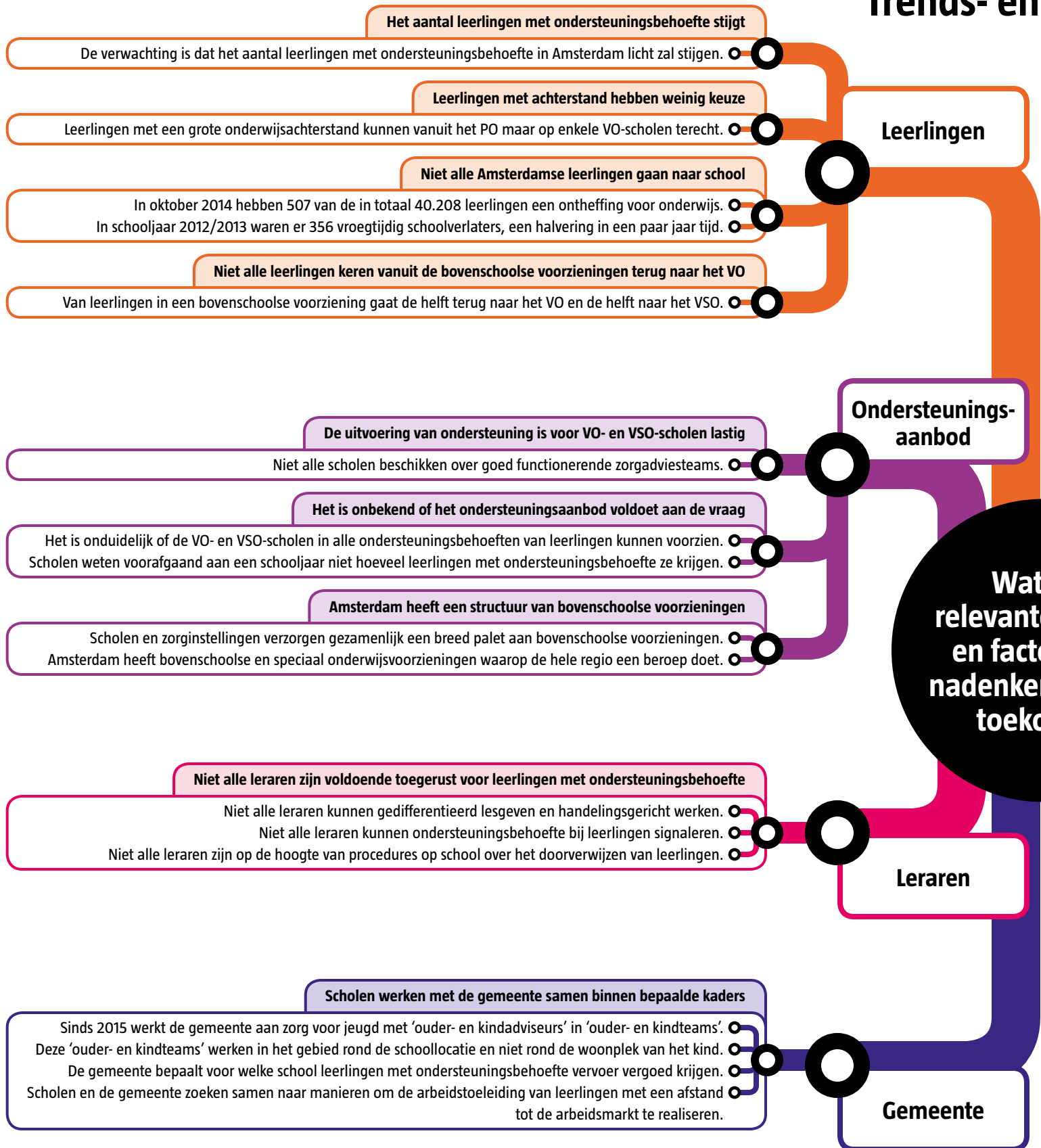
Relevante trends en factoren bij nadenken over de toekomst

De eerste denkstap van het gebruikte denkmodel is de analyse van zowel verwachte ontwikkelingen (de 'trends') als zaken die constant blijven (de 'factoren'). Het gaat om een observatie van de belangrijkste zaken die bij het nadenken over de toekomst relevant zijn.

Twee voorbeelden:

- In de overdracht van PO-scholen naar V(S)O-scholen gaat nog wel eens wat mis. Dit maakt het voor V(S)O-scholen lastig om leerlingen direct vanaf het begin goed te begeleiden.
- De helft van de leerlingen die naar een bovenschoolse voorziening gaat keert niet terug naar het VO, wat wel de bedoeling is. In plaats hiervan gaan ze vanuit de bovenschoolse voorziening naar het VSO.

De relevante trends en factoren geven een beeld van de wereld waarin het Samenwerkingsverband beweegt en zal gaan bewegen. Bij de denkstap visie komen de trends en factoren terug. Dan gaat het om de reactie van het bestuur op de trends en factoren.

factoren

zijn
de trends-
oren bij
n over de
omst?

Ouders

Ouders zetten scholen onder druk

- Ouders gedragen zich als kritische consument en schromen niet om (juridische) stappen te ondernemen.
- Ouders verwachten dat een school naast goed onderwijs ook een veilige sociale omgeving biedt.

Ouders werken soms niet mee aan ondersteuning op school

- Het aantal ouders dat geen ondersteuning wil voor hun kind neemt toe ('zorgmijders').
- Het lukt scholen soms niet om ouders te betrekken bij de ondersteuning van hun kind.
- Ouders onderling verschillen van mening over de wenselijkheid van zorg of een indicatie voor hun kind.

Primair onderwijs

PO-scholen maken het VO-scholen soms moeilijk

- PO-scholen leveren soms leerlingen met moeilijk te corrigeren onderwijsachterstanden.
- PO-scholen geven leerlingen soms onterecht een hoog VO-advies.
- PO-scholen leveren soms niet alle relevante informatie over leerlingen aan.

Het PO gaat bepalen naar welke vorm van VO leerlingen gaan

- Vanaf schooljaar 2015/2016 wordt het VO-advies van de PO-scholen leidend, en niet meer de Cito-score.

Vervolg- onderwijs

Leerlingen met ondersteuningsbehoefte stromen moeilijker door naar het vervolgonderwijs

- Aangescherpte eisen in het VO (zoals rekentoets) maken een diploma voor sommige leerlingen onhaalbaar.
- Aangescherpte toegangseisen van het MBO maken dit minder toegankelijk voor leerlingen zonder diploma.
- Het MBO, HBO en WO zijn niet voldoende toegerust om leerlingen met ondersteuningsbehoefte te begeleiden bij de overgang vanaf het VO.

Zorgpartners

De samenwerking tussen scholen en zorgpartners is niet toereikend

- Als er meerdere deskundigen bij een leerling betrokken zijn, is het voor scholen onduidelijk wie de regie heeft.
- Wachtlijsten voor hulp, diagnose en behandeling belemmeren dat leerlingen tijdig buiten school hulp krijgen.
- Het is scholen niet duidelijk wie in het nieuwe stelsel de 'ouder- en kindadviseur' aanstuurt.
- De gemeente moet tot 2017 waarschijnlijk 20 procent bezuinigen op de zorg voor jongeren en volwassenen.

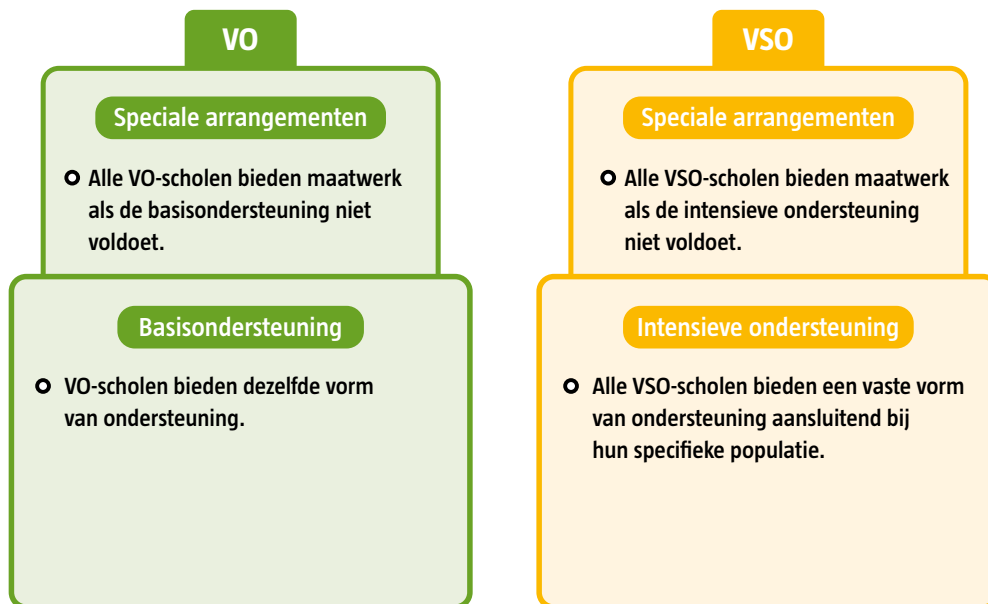
De missie en ambities van het bestuur voor 2020

De missie is 'de stip op de horizon': Alle kinderen zoveel mogelijk naar één reguliere VO-school, dankzij goede ondersteuning. Deze missie is op te splitsen in twee samenhangende ambities:

1. Leerlingen vinden na het PO direct de goede school zodat ze niet meer hoeven te wisselen;
2. De school biedt de benodigde ondersteuning zodat de leerling op school kan blijven.

Voor elk van deze ambities beschrijft de kaart de voorwaarden die nodig zijn om deze ambitie te realiseren. Zoals: ouders spannen zich in om hun kind onderwijs te laten volgen. En: elke V(S)O-school biedt goede ondersteuning.

Deze goede ondersteuning is te zien als een 'tweetrapsraket'. Om te beginnen biedt elke school in Amsterdam hetzelfde 'pakket' aan ondersteuning. Voor het VO heeft dit de naam 'basisondersteuning' en voor het VSO 'intensieve ondersteuning' (omdat de ondersteuning in het VSO per definitie intensiever dan die in het VO is). Over de inhoud van dit 'pakket' hebben de leden van het Samenwerkingsverband al eerder afspraken gemaakt. Deze zijn vastgelegd in 'de Amsterdamse standaard' (zie het kader hiernaast).

De 'tweetrapsraket' van ondersteuning

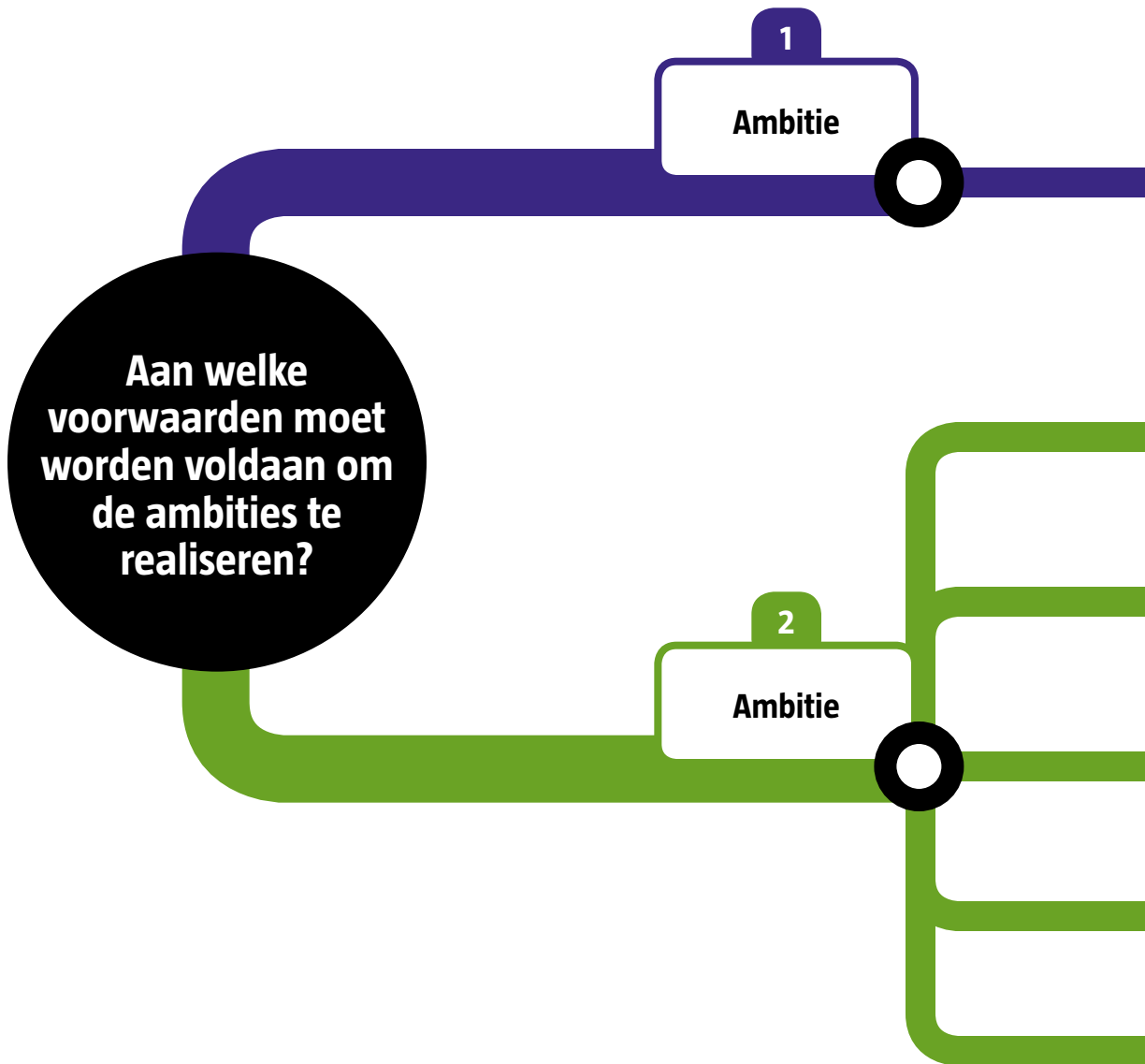
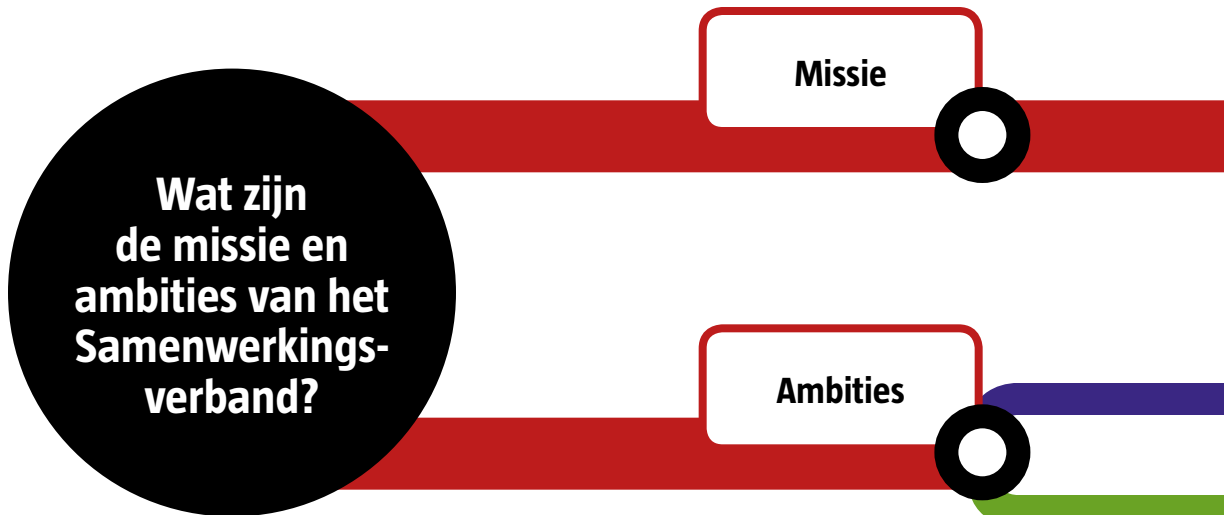
Als deze basisondersteuning voor een leerling (in VO of VSO) niet voldoende is, komen we in de tweede trap van de tweetrapsraket: Scholen bieden zelf ondersteuning op maat. Dit noemen we 'speciale arrangementen'. De inhoud hiervan staat vooraf niet vast, het is afhankelijk van wat de leerling nodig heeft. Dankzij dit maatwerk kan de leerling op zijn of haar eigen school blijven.

Echter, dit zal niet altijd lukken en bovendien kunnen er ook andere redenen dan ontoereikende ondersteuning zijn om een leerling van school te laten wisselen. Hierom blijft het mogelijk om een leerling (tijdelijk) van school te halen of van school te laten wisselen. Dit zijn wat het bestuur betreft wel uitzonderingen.

De Amsterdamse standaard

In 'de Amsterdamse standaard' liggen een aantal afspraken vast die de leden van het Samenwerkingsverband onderling gemaakt hebben. Het zijn afspraken waar elke school aan voldoet bij het bieden van de basisondersteuning. Elk van deze eisen is verder uitgewerkt in concrete normen.

- De school voldoet aan de landelijke regelgeving omtrent zorgplicht.
- De school heeft haar visie op onderwijs en ondersteuning vastgelegd en heeft een ondersteuningsplan.
- De school biedt preventieve en (licht) curatieve ondersteuning voor leerlingen met ondersteuningsbehoefte.
- De school heeft een goed pedagogisch klimaat en is fysiek en sociaal veilig voor leerlingen en docenten.
- De school heeft de voorgeschreven protocollen ontwikkeld en past deze ook toe.
- De school heeft zicht op de leerontwikkeling van alle leerlingen en biedt handelings- en opbrengstgerichte ondersteuning.
- De school versterkt de bekwaamheden en competenties van haar medewerkers zodat docenten kunnen omgaan met verschillen tussen leerlingen.
- De school onderhoudt een effectieve ondersteuningsstructuur.
- De school werkt samen met ketenpartners aan effectieve ondersteuning en structuur.
- De school betreft ouders bij beslissingen die hun kind betreffen en biedt toegang tot informatie en begeleiding bij de toewijzing van extra ondersteuning.
- De school werkt planmatig en systematisch aan de verbetering van de effectiviteit van ondersteuning.

In 2020 bieden Amsterdamse VO-scholen zodanig onderwijs en ondersteuning dat leerlingen bij voorkeur één VO-school in het reguliere onderwijs bezoeken en hier hun diploma behalen.

1 Leerlingen gaan vanuit het PO of SO naar de VO- of VSO-school die het beste bij hen past gezien hun niveau, ontwikkelmogelijkheden en ondersteuningsbehoefte.

2 Leerlingen blijven in principe op deze school, omdat ze er de ondersteuning krijgen die ze nodig hebben.

Scholen (PO, SO, VO en VSO), ouders en gemeente werken constructief samen

- De PO- of SO-school geeft een realistisch advies over niveau, ontwikkelmogelijkheden en ondersteuningsbehoefte.
- De PO- of SO-school levert de V(S)O-scholen alle relevante informatie over leerlingen aan.
- Leerlingen gaan alleen van PO naar VSO als dit 'bewezen noodzakelijk' is volgens criteria van het Samenwerkingsverband.
- PO-, SO-, VO-, VSO-scholen en ketenpartners zorgen voor doorlopende ontwikkelings- en ondersteuningslijnen.
- Ouders denken en beslissen mee over de beste plek voor hun kind.
- De gemeente financiert de kosten van leerlingvervoer naar de school die het beste bij de leerling past.

Alle VO-scholen bieden kwalitatief goede basisondersteuning

- Alle VO-scholen bieden basisondersteuning volgens de 'Amsterdamse standaard' (zie pagina 13).
- Deze basisondersteuning voldoet aan de kwaliteitscriteria over de uitvoering van het Samenwerkingsverband.
- De ondersteuning vindt plaats op de VO-school waar de leerling verblijft, tenzij dit onhaalbaar is.

Alle VSO-scholen bieden kwalitatief goede intensieve ondersteuning

- Alle VSO-scholen bieden intensieve ondersteuning.
- Deze intensieve ondersteuning voldoet aan de kwaliteitscriteria over de uitvoering van het Samenwerkingsverband.
- De ondersteuning vindt plaats op de VSO-school waar de leerling verblijft, tenzij dit onhaalbaar is.

Alle VO- en VSO-scholen bieden 'speciale arrangementen' voor leerlingen met ondersteuningsbehoefte

- Alle scholen organiseren speciale arrangementen als basis- of intensieve ondersteuning onvoldoende is.
- Een speciaal arrangement vindt plaats op de school waar de leerling verblijft, tenzij dit onhaalbaar is.
- Sommige scholen ondersteunen groepen leerlingen met eenzelfde ondersteuningsbehoefte zoals autisme.

In uitzonderingssituaties wisselen leerlingen van plek

- In gevallen dat de speciale arrangementen niet voldoen organiseren scholen dat een leerling (tijdelijk) elders terecht kan.
- In gevallen dat het voor een leerling (om andere redenen dan ontoereikende ondersteuning) beter is kan deze van school wisselen.

Alle VO- en VSO-scholen werken constructief samen met ouders

- Scholen betrekken ouders bij het bepalen van en tegemoetkomen aan de ondersteuningsbehoefte van hun kind.
- Ouders spannen zich maximaal in om hun kind aan onderwijs te laten deelnemen.

De visie van het bestuur voor 2020

De visie is het brede wensbeeld van het bestuur voor 2020. Op basis van de trends, de missie en concrete ambities heeft het bestuur hierin verwoord wat het als ideaalbeeld voor de toekomst ziet. En waar het – met zijn partners – op wil inzetten.

Bij de trends en factoren bleek bijvoorbeeld dat de samenwerking tussen V(S)O-scholen en de verschillende partners niet altijd optimaal is.

Het bestuur wil hierom inzetten op betere samenwerking en dan vooral op basis van gelijkwaardigheid. Een ander voorbeeld: anno 2015 kennen niet alle leraren de interne procedures over doorverwijzen. Dit kan voor een leerling met ondersteuningsbehoefte nadelig zijn. Hierom is het wensbeeld van het bestuur dat leraren dit wel weten.

Het functioneren van het Samenwerkingsverband

In de verschillende denksessies is ook het functioneren van het Samenwerkingsverband onderwerp van gesprek geweest. Zowel wat betreft de uitvoerende organisatie als de scholen. Dit heeft de volgende 'wensenlijst' opgeleverd:

- Het Samenwerkingsverband bouwt waarborgen in zodat geld effectief en efficiënt wordt ingezet.
- De bedrijfsvoering van de uitvoerende organisatie van het Samenwerkingsverband is efficiënt en effectief.
- Het Samenwerkingsverband is transparant over de inzet van geld en legt hierover rekenschap af.
- De scholen verantwoorden zich over besteding van de middelen die ze via het Samenwerkingsverband ontvangen.
- De scholen besteden onderwijsmiddelen uitsluitend aan onderwijsdoelstellingen, inclusief ondersteuning.
- Het Samenwerkingsverband heeft een kwaliteitszorgsysteem op basis van interne en externe toetsing om zijn eigen functioneren te controleren.
- Het Samenwerkingsverband betreft structureel de achterban bij zijn beleid: leraren, ouders en leerlingen.

Alle VO- en VSO-scholen bieden kwalitatief goede ondersteuning

- Scholen bieden ondersteuning die voldoet aan de eisen van de Amsterdamse standaard.
- Het Samenwerkingsverband heeft kwaliteitscriteria voor de uitvoering van basis- en intensieve ondersteuning.
- Scholen zorgen dat zorgcoördinatoren, mentoren en leraren bekwaam, bevoegd en gefaciliteerd zijn om ondersteuning te bieden.

Alle VO- en VSO-scholen borgen de kwaliteit van hun zorgstructuur

- Scholen bewaken de kwaliteit van hun zorgadviesteams, ook van de externe zorgpartners hierin.
- Scholen borgen dat er ondersteuning is voor leraren in de vorm van expertise.
- Scholen beoordelen leraren onder meer op de kwaliteit van onderwijs en ondersteuning die ze bieden.
- Scholen delen hun kennis en ervaring met het bieden van ondersteuning en speciale arrangementen.

Scholen maken afspraken om te zorgen dat leerlingen op de voor hun goede plek terecht komen

- Scholen hebben bindende afspraken met elkaar over het overdragen en accepteren van leerlingen.
- Als scholen aantoonbaar niet de nodige ondersteuning kunnen bieden dragen ze (nieuwe) leerlingen over.
- Scholen dragen leerlingen over aan een andere school als de onderwijsbehoefte van het kind hierom vraagt.

Scholen

Leraren op VO- en VSO-scholen zijn toegerust om ondersteuning te bieden

- Leraren kunnen gedifferentieerd lesgeven en handelingsgericht werken.
- Leraren zijn in staat om ondersteuningsbehoeftes van leerlingen te signaleren.
- Leraren kennen de interne procedures over het doorverwijzen van leerlingen met ondersteuningsbehoefte.

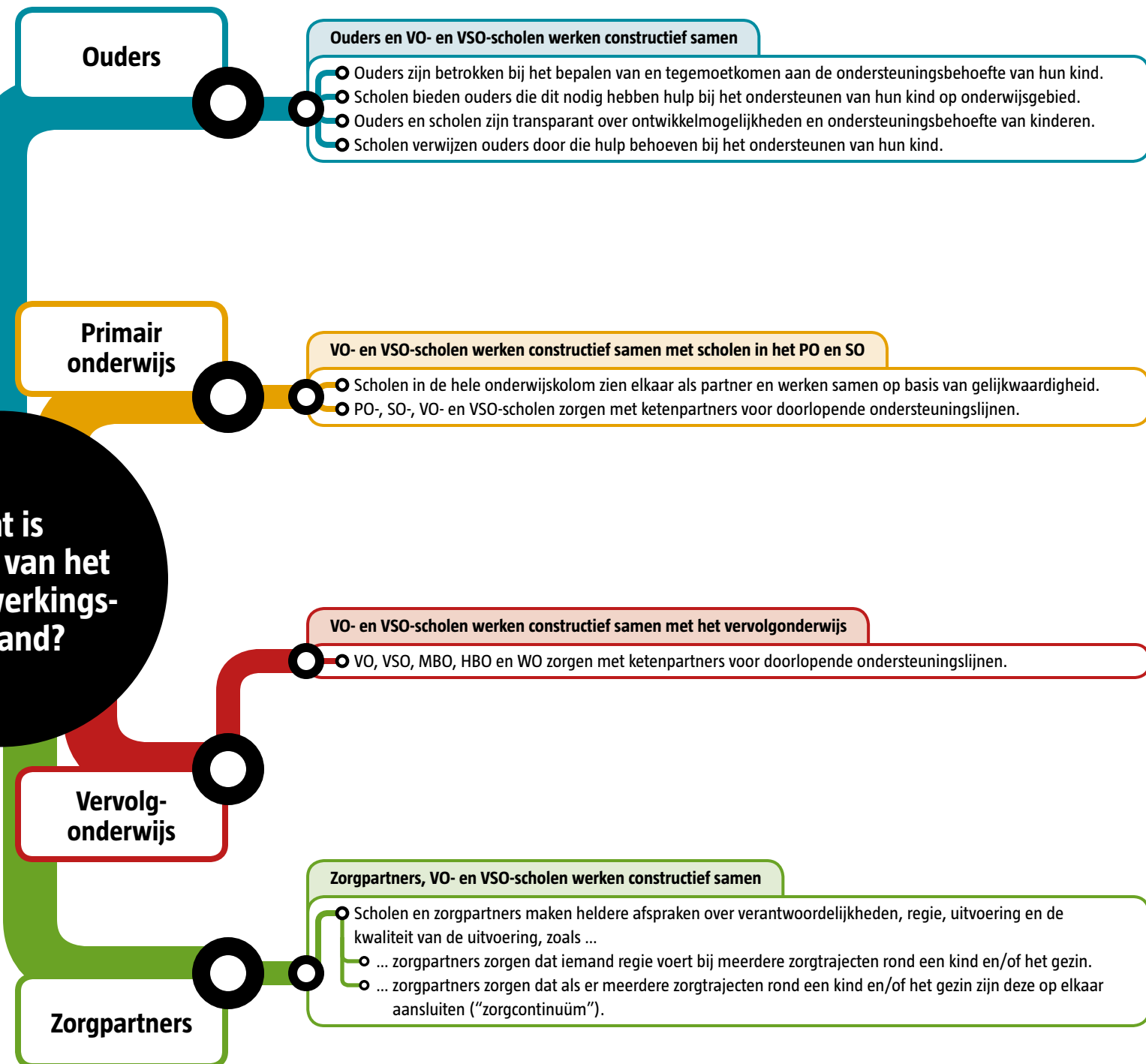
Leraren

De gemeente en VO- en VSO-scholen werken via het Samenwerkingsverband constructief samen

- Het Samenwerkingsverband en gemeente maken afspraken over de aard en omvang van de ondersteuning.
- De gemeente en het Samenwerkingsverband hebben alle leerlingen in beeld, ook degenen die thuis zitten.
- De gemeente en scholen spannen zich samen in om leerlingen met een afstand tot de arbeidsmarkt een toekomstperspectief op de arbeidsmarkt dan wel dagbesteding te geven.

Gemeente

Wat is de visie van het Samenwerkingsverband?

Beslisagenda voor het Samenwerkingsverband

In het denktraject zijn zes vragen geïdentificeerd die de leden van het Samenwerkingsverband met elkaar moeten beantwoorden. Dit zijn stuk voor stuk ingewikkelde vragen en in het denktraject bleek dat de opvattingen van de leden op sommige punten sterk uiteen lopen. Het overzicht van deze vragen staat hiernaast.

Welke vragen moeten de leden van het Samenwerkingsverband de komende jaren met elkaar beantwoorden?

Samenwerkingsverband

1 In hoeverre mag het Samenwerkingsverband zich bemoeien met het onderwijsaanbod van zijn leden?

2 Wat gaat het Samenwerkingsverband doen met de huidige bovenschoolse voorzieningen STOP en Transferium?

3 In hoeverre willen de leden van het Samenwerkingsverband de huidige basisondersteuning zoals beschreven in de Amsterdamse standaard uitbreiden?

4 Welke kwaliteitscriteria formuleren de leden van het Samenwerkingsverband met elkaar over de uitvoering van de basisondersteuning in VO en intensieve ondersteuning in VSO?

5 Welke afspraken maken de leden van het Samenwerkingsverband met elkaar over het overdragen en accepteren van leerlingen?

6 Waar ligt de grens van de verantwoordelijkheid van scholen om leerlingen onderwijs te bieden?

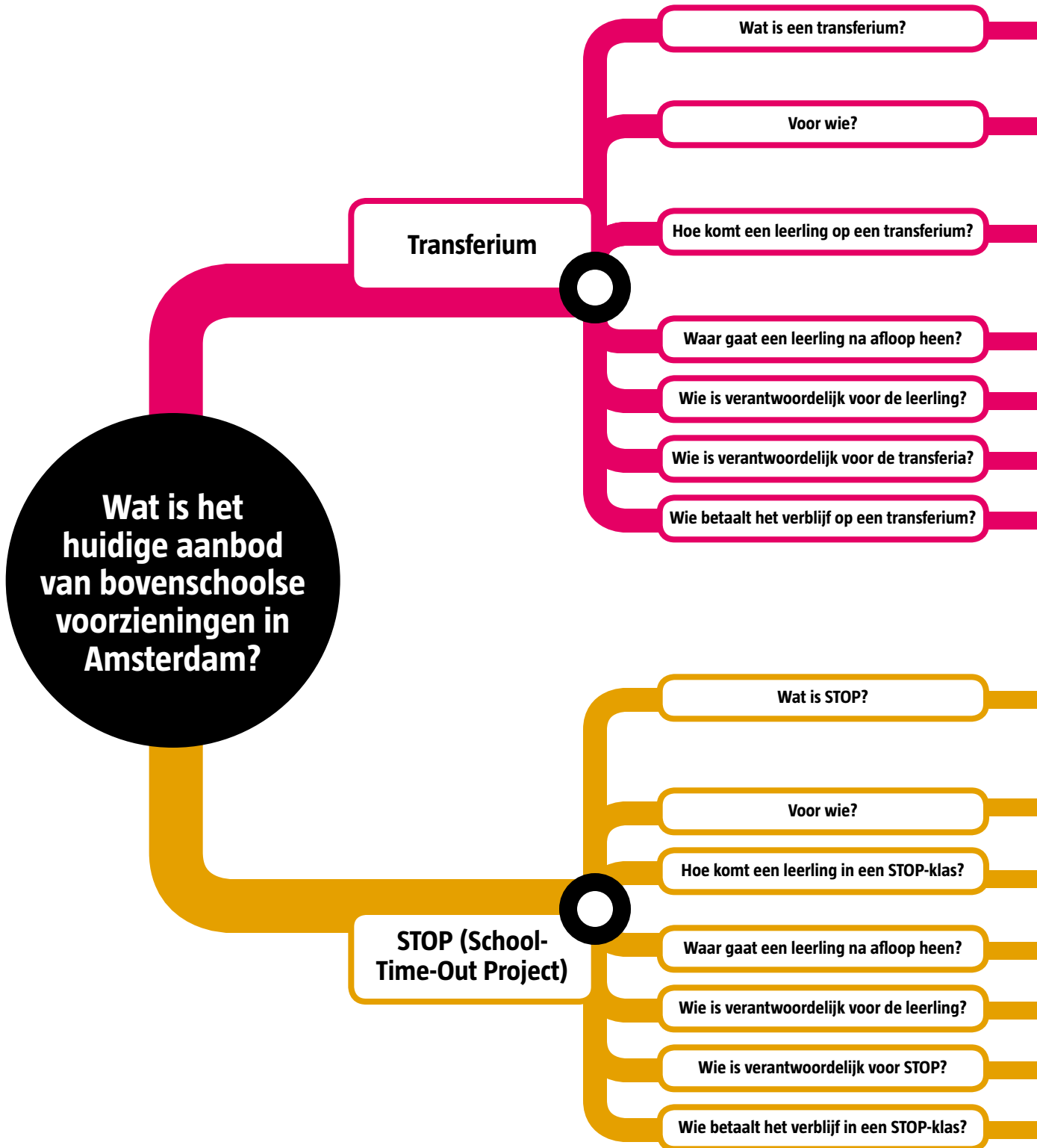
2 Uitgelicht: de toekomst van de bovenschoolse voorzieningen

Een van de vragen waar het Samenwerkingsverband een beslissing over moet nemen is: wat doen we met de bovenschoolse voorzieningen? De ambitie van het bestuur voor de toekomst is duidelijk: dankzij de tweetrapsraket waarin elke school een gelijk pakket aan ondersteuning ('basisondersteuning' in VO en 'intensieve ondersteuning' in VSO) én speciale arrangementen met maatwerk biedt kunnen leerlingen op hun eigen school blijven. Als dit niet lukt, of als het om andere redenen voor een leerling beter is om (tijdelijk) van de eigen school af te gaan, kan hij of zij naar een andere school.

Dit betekent dat de bovenschoolse voorzieningen overbodig worden. Immers, de begeleiding die nu in bovenschoolse voorzieningen wordt geboden biedt de school straks zelf.

Maar zover is het nu nog niet. In schooljaar 2014-2015 hebben ruim tweehonderd leerlingen gebruik gemaakt van bovenschoolse voorzieningen. De vraag is dan ook wat te doen op weg naar 2020. Abrupt afschaffen zodat scholen wel speciale arrangementen moeten bieden? Of laten bestaan met het risico dat scholen leerlingen 'over de schutting gooien'? Omdat ze, zolang de bovenschoolse voorzieningen bestaan, onvoldoende worden geprikkeld om zelf een oplossing te vinden. En hoe ziet afschaffen er dan uit?

Het bestuur heeft al wat voorwerk verricht om het gesprek over deze vragen te voeren. Dit is te vinden in de kaarten hierna.

voorzieningen

- Een tijdelijke voorziening waar leerlingen in kleine groepen (max. 14) onderwijs en persoonlijke begeleiding krijgen op gedrag en persoonlijke omstandigheden.
- Leerlingen blijven in principe zes maanden in een transferium.
- Er zijn 98 plaatsen verdeeld over vijf locaties.

- Leerlingen van 12 tot en met 17 jaar uit het VO die op school niet te handhaven zijn, geen school hebben of een nadere diagnose nodig hebben.

- De school waar de leerling staat ingeschreven meldt deze aan bij het Onderwijs Schakel Lokaal.
- Het Onderwijs Schakel Lokaal beoordeelt of de leerling in aanmerking komt en plaatst deze.
- Plaatsing gaat op grond van criteria die het Samenwerkingsverband met scholen heeft geformuleerd.
- De processen rondom transferia staan beschreven in het Handboek Transferium.
- Ouders moeten toestemming geven voor overplaatsing naar een transferium.

- Leerlingen keren terug naar hun eigen school of een andere VO-school, in uitzonderingsgevallen gaan ze naar een VSO-school.

- De verwijzende school is verantwoordelijk voor de leerling.

- Het Samenwerkingsverband is verantwoordelijk voor de transferia, Altra is de uitvoerende organisatie.

- Het Samenwerkingsverband en de school betalen samen voor een plaats in een transferium.

- Een aparte voorziening waar leerlingen onderwijs krijgen in kleine klassen (max. 12) in vijf reguliere vmbo-scholen met veel begeleiding.
- In een STOP-klas zitten leerlingen van verschillende scholen, zij verblijven er in principe drie maanden.
- Leerlingen krijgen onderwijs (van de school die STOP aanbiedt) en ondersteuning (van Altra) om hun gedrag te verbeteren.
- Altra brengt tijdens het verblijf in kaart of de leerling extra hulp (jeugdzorg) nodig heeft.
- Er zijn 60 plaatsen verdeeld over vijf scholen met een STOP-klas.

- Leerlingen met gedrags- en/of leerproblemen die dreigen uit te vallen of niet functioneren in de klas.

- Het zorgadviessteam van de school meldt de leerling aan bij de school waar het STOP-plekken heeft gekocht.
- Ouders moeten toestemming geven voor overplaatsing naar een STOP-klas.

- Leerlingen keren terug in hun oude klas binnen de eigen school, of een andere klas binnen de eigen school.

- De verwijzende school is verantwoordelijk voor de leerling.

- De school die de STOP-klas aanbiedt is verantwoordelijk.

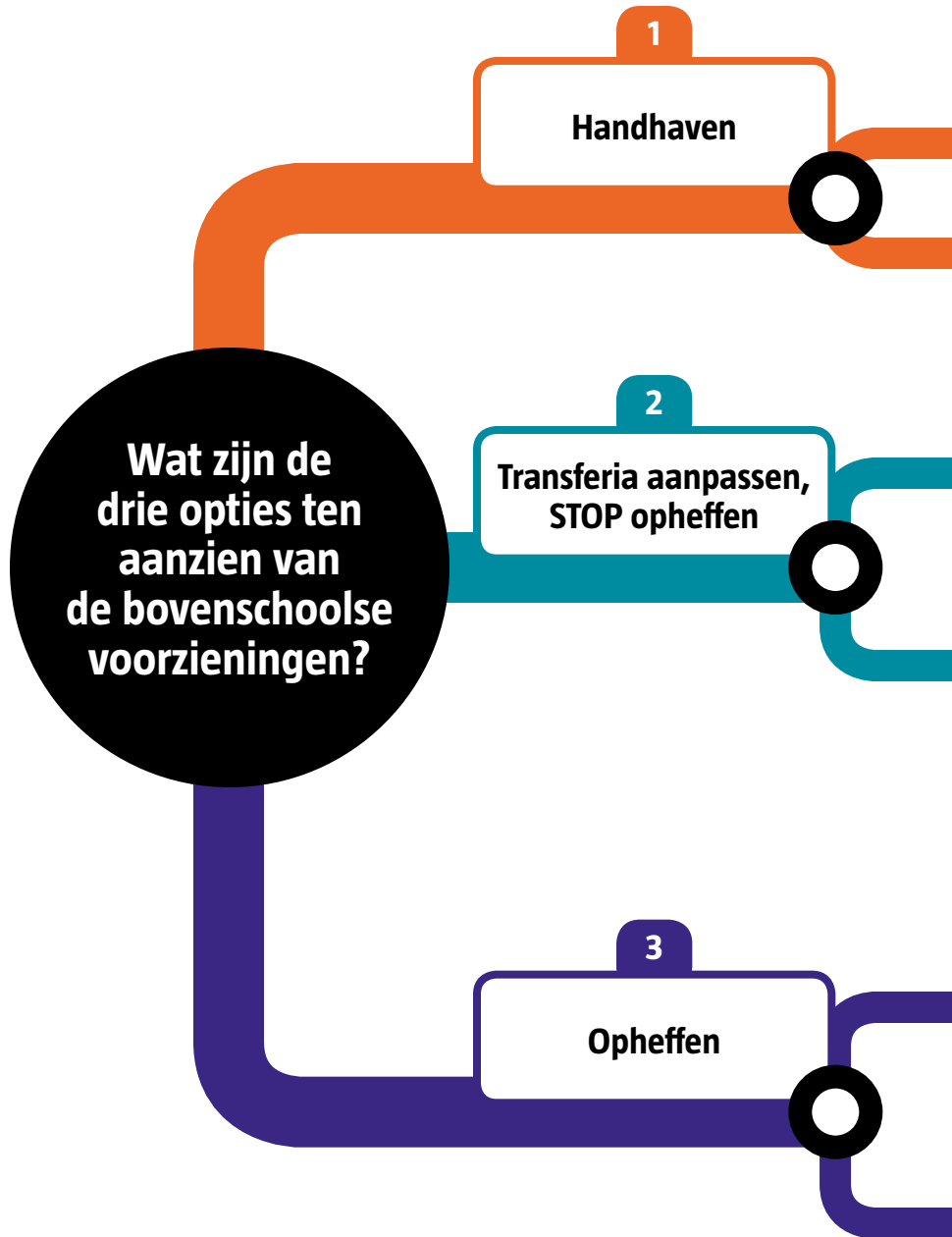
- Scholen kopen STOP-plaatsen in bij het Samenwerkingsverband.

Opties ten aanzien van de bovenschoolse voorzieningen

De kaart hiernaast beschrijft drie opties ten aanzien van de vraag: Wat te doen met de bovenschoolse voorzieningen: handhaven, aanpassen of opheffen? De kaart beschrijft de kenmerken van de optie plus de voorwaarden die nodig zijn dit te realiseren.

Als we kijken naar de missie en ambities van het bestuur (pagina 14) herkennen we optie 3: bij een goed werkende 'tweetrapsraket' zijn de bovenschoolse voorzieningen overbodig.

Op de kaart hierna beschrijven we aan de hand van een casus wat deze opties in de praktijk betekenen.

voorzieningen

Welke kenmerken heeft deze optie?

- De bovenschoolse voorzieningen blijven in hun huidige vorm bestaan.

Wat zijn voorwaarden om dit te realiseren?

- Het Samenwerkingsverband en scholen blijven de bovenschoolse voorzieningen bekostigen.

Welke kenmerken heeft deze optie?

- De transferia gaan hun aanbod meer differentiëren: wisselende verblijfsduren, ondersteuning op maat.
- Het uitgangspunt van de transferia blijft dat de leerling terugkeert naar de verwijzende school.
- Het aantal plekken in de transferia wordt verminderd.
- De STOP-klassen worden opgeheven.

Wat zijn voorwaarden om dit te realiseren?

- Alle scholen bieden basisondersteuning én speciale arrangementen voor leerlingen.
- Op alle scholen is expertise aanwezig in de persoon van de ouder- en kindadviseur, zorgcoördinator en Passend Onderwijsondersteuner.
- De transferia hebben een versterkte samenwerking met de verwijzende school:
  - ... door vooraf af te stemmen wat de leerling nodig heeft;
  - ... doordat de school betere informatie geeft over de leerling;
  - ... doordat het transferium ondersteuning hierop afstemt;
  - ... doordat het transferium na terugplaatsing op school betrokken blijft.

Welke kenmerken heeft deze optie?

- De transferia als aparte voorziening worden opgeheven en worden geïntegreerd in het VSO.
- De STOP-klassen worden opgeheven.

Wat zijn voorwaarden om dit te realiseren?

- Alle scholen bieden basisondersteuning én speciale arrangementen voor leerlingen.
- Als het speciale arrangement van de reguliere school ontoereikend is gaat een leerling tijdelijk naar het VSO.
- Het VSO biedt tijdelijke, korte arrangementen voor leerlingen van reguliere scholen.
- De tijdelijke arrangementen zijn erop gericht om leerlingen terug te laten keren naar de eigen school.
- De tijdelijke arrangementen worden aangeboden naast de gewone klassen van de VSO-school.
- Op alle scholen is expertise aanwezig in de persoon van de ouder- en kindadviseur, zorgcoördinator en Passend Onderwijsondersteuner.
- De VSO-school en de verwijzende school hebben intensief contact:
  - ... door vooraf af te stemmen wat de leerling nodig heeft;
  - ... doordat de school betere informatie geeft over de leerling;
  - ... doordat de VSO-school het tijdelijke arrangement hierop afstemt;
  - ... doordat VO-scholen expertise kunnen inhuren bij VSO-scholen.

Wat betekenen de drie opties voor Miranda?

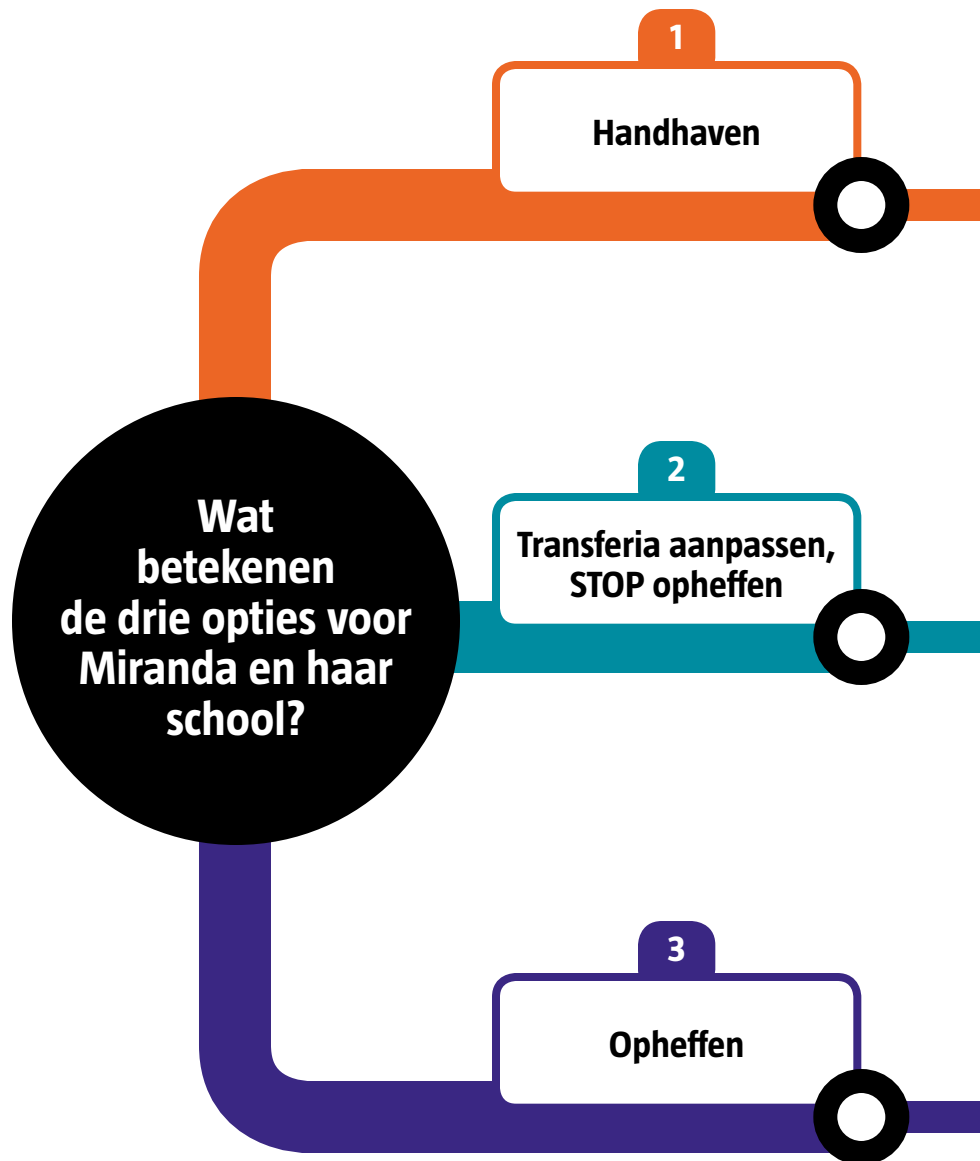
Op de kaart hiernaast is uitgewerkt wat de drie opties betekenen in het geval van Miranda.

De situatie is als volgt: Miranda is 13 jaar en sinds haar achtste in Nederland.

Ze kreeg vanuit het PO een havo/vwo-advies en zit inmiddels in de tweede klas van vmbo-t op een scholengemeenschap. De moeder van Miranda komt uit een oorlogsgebied en is hierdoor ernstig getraumatiseerd. Miranda had een stiefvader die recent onverwacht is overleden.

Sinds dit overlijden zijn de gedragsproblemen van Miranda (die ze altijd al had) toegenomen. Ze verstoort de klas zodanig dat ze daar niet te handhaven is.

De school heeft zelf van alles geprobeerd (apart zetten, andere klas, persoonlijke begeleiding) maar dit heeft niet tot blijvende verbetering geleid. Volgens de school heeft Miranda behoefte aan een superstrakke structuur en een persoonlijke begeleider waar ze een goede klik mee heeft. Dit kan de school niet bieden.

Miranda

Wat betekent deze optie voor Miranda en haar school?

- De school meldt Miranda aan bij een transferium.
- Miranda en haar moeder zitten bij de intake en stellen samen doelen op.
- In het transferium krijgt Miranda begeleiding op maat.
- De school vraagt het transferium naar antwoorden op de volgende vragen:
  - Wat heeft Miranda nodig om weer gemotiveerd voor school te zijn?
  - Welke soort onderwijs sluit bij haar aan?
  - Wat kan de school doen om te zorgen dat Miranda in de klas gehandhaafd kan blijven?
- Na zes maanden keert Miranda terug, bij voorkeur naar haar eigen school en klas.

Wat betekent deze optie voor Miranda en haar school?

- De school meldt Miranda aan bij een transferium en draagt relevante informatie over.
- Voor en gedurende Miranda's verblijf op het transferium hebben de school en het transferium overleg.
- Miranda en haar moeder zijn betrokken bij het overleg tussen de school en het transferium.
- Het transferium en de school overleggen hoe te voorkomen dat Miranda tijd verliest.
- Tijdens het overleg worden de leerdoelen voor deze periode benoemd, ten aanzien van Miranda en de school.
- Het overleg tussen transferium en de school gaat ook over Miranda's terugkeer naar haar eigen school:
  - Wat heeft Miranda nodig om weer gemotiveerd voor school te zijn?
  - Welke soort onderwijs sluit bij haar aan?
  - Wat kan de school doen om te zorgen dat Miranda in de klas gehandhaafd kan blijven?
- Het transferium biedt nazorg bij de terugkeer naar de eigen school, zoals iemand die langskomt om mee te kijken op school en tips geeft aan de docenten.

Wat betekent deze optie voor Miranda en haar school?

- De school meldt Miranda aan voor een tijdelijk arrangement bij een VSO-school.
- De school draagt informatie over aan de VSO-school.
- De verwijzende school en de VSO-school overleggen hoe te voorkomen dat Miranda tijd verliest.
- Tijdens het overleg worden de leerdoelen voor deze periode benoemd, ten aanzien van Miranda en de school.
- Het overleg tussen de verwijzende school en de VSO-school gaat ook over Miranda's terugkeer naar haar eigen school:
  - Wat heeft Miranda nodig om weer gemotiveerd voor school te zijn?
  - Welke soort onderwijs sluit bij haar aan?
  - Wat kan de school doen om te zorgen dat Miranda in de klas gehandhaafd kan blijven?

Mensen en organisaties die hebben meegedacht

Bestuur Samenwerkingsverband

Lou Brouwers
Ruth Kervezee
Redmer Kuiken
Jonna Merks
Cor de Ruiter
Ricardo Winter

Directeur Samenwerkingsverband

Frits Otto

Organisaties

Alphons Laudy School
Altra
Amsterdam International Community School
Amsterdams Lyceum
Barlaeus Gymnasium
Bureau Leerplicht
Caland Lyceum
Cartesius Lyceum

Clusius College
Comenius Lyceum
Fons Vitae Lyceum
Gedragswerk
GGD
Gemeente Amsterdam
IJburg College
Montessori College Oost
Montessori Lyceum Amsterdam
Mundus College
Nederlands Jeugdinstituut
Onderwijs Consumenten Organisatie
Onderwijs Schakel Loket
Openbare Schoolgemeenschap Bijlmer
Orion College
Spirit
Stichting Kolom
Stichting Westelijke Tuinsteden
Wellant College
Zaam

Meer weten over het Samenwerkingsverband?

www.swvadam.nl
020 – 81 19 921

info@swvadam.nl
bestuur@swvadam.nl

